

Руденко О. Ю., Алексеева А. В.

*Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені М. Туган-Барановського, Україна*

ПРОБЛЕМИ ВИКОНАННЯ ВИДАТКОВОЇ ЧАСТИНИ БЮДЖЕТУ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ У ПОСТКРИЗОВИЙ ПЕРІОД

В структурі державних фінансів України важливе місце займає організація фінансування пенсійних витрат для різних верств населення. Пенсійна система є дуже складною та використовує різні форми фінансування, що гарантує належні виплати громадянам у вигляді мінімальних доходів з виходом на пенсію або настанням інших умов.

Особливої актуальності дана проблема набуває у кризовий та посткризовий періоди, так як об'єми надходжень значно зменшуються, а потреби у фінансуванні залишаються на тому ж рівні, а в деяких випадках навіть збільшуються.

Так, метою дослідження є розгляд формування та виконання видаткової частини Пенсійного фонду України (далі ПФУ) у системі державного пенсійного страхування, зокрема у посткризовий період.

Проблемам функціонування і розвитку пенсійної системи України, зокрема аналізу видаткової частини ПФУ, присвячені праці таких авторів, як Д. Полозенко, В. Мельничук, Б. Зайчук, Л. Ткаченко, А. Якимів та багато інших. У своїх наукових працях вони характеризують тенденції розвитку солідарної пенсійної системи в Україні, особливості її функціонування в умовах фінансової кризи, а також розглядають аспекти видаткової частини бюджету ПФУ та шляхи її мінімізації.

Видатки ПФУ формуються відповідно до пенсійних програм, які фінансуються з різних джерел. Пенсійна програма характеризується цільовим призначенням коштів, а також джерелами їх фінансування. Тому усю сукупність видатків ПФУ відповідно до пенсійних програм можна класифікувати за двома ознаками:

I. Відповідно до джерел їх фінансування:

- видатки, що фінансуються за рахунок коштів ПФУ;
- видатки, що фінансуються за рахунок коштів Державного бюджету;
- видатки, що фінансуються за рахунок коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття;
- видатки, що фінансуються за рахунок коштів Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.

II. За напрямками використання:

– видатки на виплату трудових і соціальних пенсій, доплат та допомоги, а також оплата послуг з їх доставки;

– адміністративно-управлінські видатки: видатки на утримання органів ПФУ, провадження персоніфікованого обліку, на розрахунково-касове обслуговування, інші видатки;

– відшкодування виплати пенсій особам, звільненим з військової служби та інші;

– відшкодування виплат пенсій, надбавок та підвищень до пенсій, призначених різними пенсійними програмами;

– видатки на виплату пенсій і допомог за трудовим каліцтвом та оплата послуг з їх доставки та інші [1].

Проведемо більш детальний аналіз видатків ПФУ в період з 2008 до 2012 років (табл. 1).

Таблиця 1. Видатки ПФУ (млн. грн.) [2]

Період	Сума, млн. грн.	Відхилення від попереднього періоду, млн. грн.	Темп росту, від попереднього періоду, %
Докризовий період			
2008 рік	150349	50408,60	50,44
2009 рік	165590	15241	10,14
Посткризовий період			
2010 рік	191473	25883	15,63
2011 рік	210714	19241	10,05
2012 рік	228764	18050	8,57

Аналізуючи дані таблиці, можна зробити висновки, що у 2008 в порівнянні з 2007 видатки зросли аж на 50%. До речі, в порівняльному періоді (2008–2012) у 2008 р. спостерігалось найвище зростання видатків ПФУ, які склали 150349 млн. грн. що на 504 млн. грн. більше фактичної суми видатків 2007 р.

Зростання обсягів зумовлено: проведенням з 1 січня 2008 р. перерахунків розмірів пенсій, призначених згідно із Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», із застосуванням показників середньої заробітної плати працівників, зайнятих у галузях економіки України. В результаті проведених перерахунків середній розмір пенсійної виплати збільшився до 895 грн. у грудні 2008 р.

У 2009 видатки зросли на 15,2 млн. грн., або на 10 відсотків в порівнянні з 2008 р. ПФУ призначено пенсії понад 698 тис. громадянам, 609 тис. осіб прове-

дені перерахунки пенсій з урахуванням стажу та заробітної плати після призначення (попереднього перерахунку) пенсії. В результаті проведених перерахунків розмір пенсії збільшився до 1032,63 грн. у грудні 2009 р., або на 10,5 відсотка.

У 2010 р. видатки зросли на 15 % в порівнянні з 2009 р. Фінансування виплат здійснювалось за рахунок залишку коштів, який склався на початок року, надходжень власних коштів Фонду, планових асигнувань з Державного бюджету України та позичок, що надавалися Державним казначейством України відповідно до ст.56 Закону України «Про Державний бюджет України на 2010 рік» на покриття тимчасових касових розривів, пов'язаних з виплатою пенсій.

У 2011 р. видатки зросли на 10% в порівнянні з 2010 р. Загальні видатки склали 210714 млн. грн., з яких 77,7% (або 163 801 млн. грн.) – за рахунок власних надходжень, а 22,3% (або 46 913 млн. грн.) – за рахунок коштів Державного бюджету України.

У 2012 р. загальна сума видатків склала – 228764 млн. грн. Це означає, що в порівнянні з 2011 р. видатки зросли на 8,5%.

11 лютого 2013 р. Урядом прийнято постанову № 101 «Про бюджет Пенсійного фонду України на 2013 рік» [3], якою затверджено пенсійний кошторис на поточний рік. Видатки ПФУ затверджені в сумі 252,1 млрд. грн. і визначалися з урахуванням проведення підвищення розмірів пенсійних виплат з 1 січня та 1 грудня 2013 р. у зв'язку із зростанням прожиткового мінімуму для непрацездатних осіб, а також із 1 березня з урахуванням коефіцієнта зростання заробітної плати порівняно з попереднім роком, що передбачено статтею 42 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

Для того, щоб зменшити видатки ПФУ можна провести наступні заходи:

- 1) процес переведення пенсійних виплат з поштових відділень на банківські рахунки, що істотно скоротить видаткові статті бюджету ПФУ;
- 2) своєчасне відшкодування доплат, адресної допомоги, пенсій по ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи за рахунок коштів Держбюджету;
- 3) своєчасне відшкодування доплат до прожиткового мінімуму Фондом соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та інші.

Реалізація таких заходів призведе до збільшення дохідної частини бюджету ПФУ, а це, у свою чергу, дозволить зменшити дефіцит бюджету, що позитивно вплине на подальший основний розмір пенсій та істотно покращить рівень життя громадян, зокрема пенсіонерів.

Список використаних джерел:

1. Адамик О. Видатки органів Пенсійного фонду: їхня класифікація відповідно до пенсійних програм і відображення в обліку / О. Адамик // Наука молода: зб. наук. праць. молод. вчених Терноп. нац. екон. ун-ту. – Тернопіль, 2007. – № 7. – С. 160–166.
2. Загальнообов’язкове державне соціальне страхування та пенсійне забезпечення у цифрах і фактах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mlsp.gov.ua>
3. Постанова КМУ від 11 лютого 2013 р. № 101 «Про бюджет Пенсійного фонду України на 2013 рік». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon4.rada.gov.ua/laws/show/101-2013-%D0%BF>